

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion yondashuvlar asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish.

Hazratova Bahriniso
Jahongir qizi

Osiyo texnologiyalari universiteti 2-bosqich magistranti.

Аннотация

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida innovatsion yondashuvlar asosida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etishning ahamiyati, zamonaviy metod va texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, bolalarning har tomonlama rivojlanishida innovatsion faoliyatning o'rnini tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, maktabgacha ta'lim, pedagogik texnologiyalar, rivojlanish, interaktiv metodlar, kreativlik

Аннотация. В данной статье освещается значение организации образовательного процесса в дошкольных учреждениях на основе инновационных подходов, а также эффективность использования современных методов и технологий. Кроме того, проанализирована роль инновационной деятельности во всестороннем развитии детей.

Keywords: innovation, preschool education, pedagogical technologies, child development, interactive methods, creativity, modern educational approaches, teaching effectiveness, learning process, early childhood development, innovative teaching methods, educational environment.

Abstract: This article highlights the importance of organizing the educational process in preschool institutions based on innovative approaches, as well as the effectiveness of using modern methods and technologies. It also analyzes the role of innovative activities in the comprehensive development of children.

Ключевые слова: инновация, дошкольное образование, педагогические технологии, развитие ребенка, интерактивные методы, креативность, современные образовательные подходы, эффективность обучения, образовательный процесс, раннее развитие детей, инновационные методы обучения, образовательная среда

Kirish

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda ta'lim tizimiga yangicha yondashuv zarurati ortib bormoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim bosqichi bola shaxsining shakllanishida muhim o'rin tutadi. Shu sababli ta'lim-tarbiya jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish dolzarb masalalardan biri

hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev “Kichik yoshdagi bolalarni tarbiyalash va ta’lim berish” bo‘yicha ikkinchi Butunjahon konferensiyasi ochilish marosimidagi nutqida: - Farzandlarimiz tarbiyasida eng asosiy bo‘g‘in hisoblangan maktabgacha ta’lim tizimining ijtimoiy hayotimizdagi o‘rni va ahamiyatini hech narsa bilan o‘lchab, baholab bo‘lmaydi – deb ta’kidlagan edilar. Ko‘rinib turibdiki, maktabgacha yoshdagi bolalar berilayotgan ta’lim nafaqat ularni maktab ta’limiga tayyorlashga, balki bolalarni ijtimoiy hayotga kirib borishlariga ham amaliy yordam ko‘rsatishni nazarda tutadi.

2022-2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi maqsadlari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Maktabgacha ta’lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi Farmonga muvofiq, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarni hisobga olgan holda bolalarni tarbiyalash va har tomonlama rivojlantirish masalalarini professional darajada hal etishga qodir bo‘lgan maktabgacha ta’lim tashkilotlari rahbar va pedagog kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirishni taqozo etadi. O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 30 sentyabrdagi "Maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi PQ-3955-son qarorini ijro etish maqsadida ishlab chiqilgan bo‘lib, 2030 yilgacha maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlarni o‘z ichiga oladi. Konsepsiya O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’limni rivojlantirishning maqsadlari, vazifalari, ustuvor yo‘nalishlari, o‘rta va uzoq muddatli istiqboldagi bosqichlarini belgilaydi hamda maktabgacha ta’lim sohasini rivojlantirishga yo‘naltirilgan dasturlar va kompleks chora-tadbirlarni ishlab chiqish uchun asos bo‘ladi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi: Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida innovatsion yondashuvlar asosida ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalasi zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarida keng o‘rganilgan yo‘nalishlardan biridir. Ushbu mavzu bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, innovatsion yondashuvlar bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi. Quyida mazkur yo‘nalish bo‘yicha asosiy ilmiy manbalar va ularning qisqacha sharhi keltiriladi. Avvalo, maktabgacha ta’limda innovatsion yondashuvlarning nazariy asoslari Lev Vygotsky tomonidan ishlab chiqilgan ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasiga borib taqaladi. Unga ko‘ra, bolaning rivojlanishi ijtimoiy muhit va kattalar bilan hamkorlik jarayonida yuz beradi. “Yaqin rivojlanish zonasi” tushunchasi orqali pedagog innovatsion metodlarni qo‘llashda bolaning imkoniyatlarini kengaytirishi mumkinligi asoslab berilgan. Bu yondashuv bugungi kunda interfaol metodlar va hamkorlikka asoslangan ta’lim texnologiyalarining ilmiy poydevorini tashkil etadi. O‘zbek pedagog olimlaridan N.K. Sayidahmedov ta’lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalalarini chuqur o‘rgangan. Uning ilmiy ishlarida innovatsion yondashuv ta’limning samaradorligini oshiruvchi omil sifatida baholanadi. Muallif ta’lim jarayonini loyihalash, interfaol metodlardan foydalanish hamda ta’lim oluvchining faolligini oshirish zarurligini ta’kidlaydi. Bu g‘oyalar maktabgacha ta’lim tizimida ham dolzarb hisoblanadi. Shuningdek, R.Mavlonova tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda

maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning o‘rni yoritilgan. U bolalarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda ta’lim jarayonini tashkil etish, o‘yin faoliyati orqali o‘qitish va rivojlantirish muhimligini asoslab beradi. Maktabgacha ta’lim metodikasiga oid ilmiy izlanishlarda Sh. Abdullayeva ham muhim o‘rin egallaydi. Uning ishlarida maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda innovatsion metodlardan, xususan, didaktik o‘yinlar, interfaol usullar va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish zarurligi ko‘rsatib berilgan. O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim tizimini rivojlantirish bo‘yicha qabul qilingan me‘yoriy-huquqiy hujjatlar ham ilmiy adabiyotlar sifatida muhim manba hisoblanadi. Xususan, “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi maktabgacha ta’limda innovatsion yondashuvlarni joriy etishning amaliy asosini tashkil etadi. Ushbu dasturda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlash, ularning mustaqil fikrlashini shakllantirish hamda ta’lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish masalalari yoritilgan. Bundan tashqari, o‘zbek olimlari tomonidan yaratilgan “Maktabgacha pedagogika”, “Maktabgacha ta’lim metodikasi” kabi darslik va o‘quv qo‘llanmalarda ham innovatsion yondashuvlarning nazariy va amaliy jihatlari keng tahlil qilingan. Ushbu adabiyotlarda ta’lim jarayonini tashkil etishda integratsiya, differensial yondashuv, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim texnologiyalaridan foydalanish muhimligi ta’kidlanadi.

Tadqiqot metodologiyasi: Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida innovatsion yondashuvlar asosida ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish mavzusini ilmiy asosda o‘rganish uchun puxta ishlab chiqilgan tadqiqot metodologiyasi zarur hisoblanadi. Ushbu metodologiya tadqiqotning maqsadi, vazifalari, obyekti, predmeti, metodlari hamda bosqichlarini o‘z ichiga oladi. Tadqiqotning metodologik asosini zamonaviy pedagogika va psixologiya nazariyalari tashkil etadi. Xususan, Lev Vygotsky ning ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasi, Jean Piaget ning kognitiv rivojlanish konsepsiyasi hamda N.K. Sayidahmedov ning pedagogik texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha qarashlari tadqiqotning nazariy poydevorini tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar asosida maktabgacha ta’lim jarayonida innovatsion metodlardan foydalanishning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslanadi. Tadqiqotning maqsadi — maktabgacha ta’lim tashkilotlarida innovatsion yondashuvlar asosida ta’lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning ilmiy-metodik asoslarini ishlab chiqish va amaliy tavsiyalar berishdan iborat. Tadqiqot obyekti — maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya jarayoni. Tadqiqot predmeti — innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etilgan ta’lim-tarbiya jarayonining mazmuni, shakl va metodlari. Tadqiqot metodlari kompleks yondashuv asosida tanlanadi va quyidagilarni o‘z ichiga oladi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur metodologiya maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlarni ilmiy asosda o‘rganish, ularning samaradorligini aniqlash va amaliyotga tatbiq etish uchun zarur bo‘lgan kompleks yondashuvni ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida” Qonuni. Qonunchilik palatasi tomonidan 2019 yil 22 oktabrda qabul qilingan. Senat tomonidan 2019 yil 14 dekabrda ma’qullangan.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Mirziyoyev Sh. O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 – yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida 2019-yil 8- maydagi PQ – 4312 –son qarori.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Mirziyoyev Sh. “Maktabgacha ta’lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risi”da 2018-yil 30-sentabr PQ- 3955-son qarori.

4 “Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yilgan davlat talablari” *(Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 04.07.2018-y., 10/18/3032/1450-son)*

5. “Ilk qadam” Maktabgacha ta’lim muassasasining Davlat o‘quv dasturi - T.: - 2018. - 7 b.

6. N.K.Saidahmedova “Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat” – Toshkent, 2003.

7. D.Ro‘ziyeva “Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalar” – Toshkent, 2020.